

KÜRESELLEŞME, DÜNYANIN HİRİSTİYANLAŞTIRILMASI ve KÜRESEL MİSYOLOJİ*

Steve S. Moon, David Tai-Woong Le
çev. Süleyman Turan**

GİRİŞ

Küreselleşme ve dünyanın Hıristiyanlaştırılmasını (world evangelization) ortaya koyacağımız için en azından iki hususu dile getirmemiz gerekir. Birincisi, küreselleşme değişken bir kavramdır. Kelimenin anlamı tıpkı bir bukalemun gibi değişmektedir. Bir açıdan sanki bir dünya görüşü gibidir. Sen onun bir parçasısındır ve onu asla görmemezlikten gelemezsin. Aksi takdirde ciddi bir problemle karşı karşıya kalabilirsin. Bunun yanında onun ne olduğunu saptamak da kolay değildir. Çünkü o, bazen kültürel değişimleri, bazen de sosyo-ekonomik eğilim ve gelişmeleri ifade etmenin bir yoludur.

İkinci olarak, küreselleşme, hiçbir aşikâr sebep(ya da sebepler) olmaksızın akıp giden bir dalga ya da esen bir rüzgâr gibidir. Yine de onun arkasında genellikle büyük bir etken(veya etkenler) vardır. Yeni Ahit'in Roma dünyasında politik açıdan Romalılar, büyük etkendi. Felsefi olarak da Grekler, anahtar oyuncularından biri olarak oradaydılar. Neyse ki ilk dönem kilise de böyle bir terminoloji kullanılmamasına rağmen küreselleşmenin anahtar oyuncularından biriydi. Elçilerin İşleri kitabından ve sonraki kilise tarihinden okuduğumuz kadarıyla kilise, giriştiği bu işte başarılıydı. Sömürge dönemlerinde ana oyuncuların kim olduğunu zaten biliyoruz. İkinci Dünya Savaşından sonra ulusların bir birine yakınlaştığı esnada ise onu kendi terimleriyle sürdürenler Kuzey Amerikalılardı.¹ Perdeyi kaldırıp arkasında ne olduğuna baktığımızda kendi şartları çerçevesinde küreselleşmeyi sürdürmek için yarışan pek çok gücün olduğunu göreceğiz. Komünizm ve benzer ideoloji formları şimdi sahnede değildir. Fakat Batı'nın şu ya da bu şekilde çok aktif olarak onunla meşgul olduğu açıktır. İslam ve Hindu dünyasının fundamentalist kesimlerini ise zikretmeye gerek yoktur.

Küreselleşme ve dünya evanjelizasyonu ele alınırken, basit bir yol izlenmemelidir. Bir yandan küreselleşmenin güçlüklerinin ve

* Richard Tiplady'nin 2003 yılında William Carey Library tarafından yayımlanan : isimli kitabında yer alan "Globalization, World Evangelization and Global Missiology" isimli makalenin çevirisidir.

** Dinler Tarihi Araştırma Görevlisi, OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
e-mail: suleyman_turan@hotmail.com

¹ Bkz. Dana L. Robert, "The First Globalization: The Internationalization of the Pro-
testan Missionary Movement Between the World Wars", , April 2002, 50.

onunla ilgili çekişmelerin farkında olmak öte yandan, tartışmanın daha fazla genişlemesinin önüne geçmek için de bir dereceye kadar basitleştirmek gerekir. Aşağıdaki tartışmaların çoğunda küreselleşme, öncelikle dünya evanjelizasyonu ile ilişkisi açısından ele alınacaktır. Zira “Dünya evanjelizasyonu olarak küreselleşme” müjdenin küresel yayılışına işaret etmektedir.

Dünya evanjelizasyonu evanjelikler arasında en azından ifade etmek gerekirse aşağıdaki üç şekilde kullanılmaktadır:

1- Dünya evanjelizasyonu, evanjelizmi dünya çapında yapmayla eşdeğerdir.

2- Dünya evanjelizasyonu, evanjelizmi merkezde tutar ancak daha fazla şey içerir.

3- Dünya evanjelizasyonu, hem evanjelizm hem de sosyal sorumluluğu içine alır.²

Bu makalede dünya evanjelizasyonu, yukarıdaki ikinci ve üçüncü başlığı içine alan genel bir düşünce olarak kullanılacaktır. Bu tarzda kullanıldığında, dünya evanjelizasyonu dünya misyonuyla eş anlamlı olabilir. Bunun yanında (misyonla meşgul olan Tanrı'nın halkı olarak kilisenin vazifesini dışlayan) misyoner grupların misyonerce aktivitelerini vurgulayan bazı misyolojik eğilimlerin aksine bu makale, ikisi arasında kesin bir ayırım yapmayacaktır.

(1) Kilisenin ve misyonun küreselleşmesinde dünya evanjelizasyonunun nasıl katkı sağladığını göstermesi ve (2) dünya evanjelizasyonunun şimdiki ve gelecek yönelimi için ipuçları sağlaması bakımından bu makalenin katkı sağlayacağı umulmaktadır.

I. Kitabı Mukaddes'in Küreselleşme ve Dünya Evanjelizasyonuna Bakışı

A. Küreselleşme ve Dünya Evanjelizasyonu İlişkisi

Eski Ahit'e üstün körü bir bakışla bile bir kimse, Tanrı'nın kâinatı ele aldığı evrensel (ya da küresel) bir ölçütü kabul edebilir. Tekvin kitabının yazarı şöyle söylemektedir: “Başlangıçta Tanrı gökleri ve

² Dünya evanjelizasyonu ve misyonun birbirinin yerine geçebileceği kabul edilmiştir. Geleneksel olarak aşağıdaki üç eğilim söz konusudur:

- 1- Evanjelizm olarak misyon Lausanne Committee for World Evangelisationin 1974 -- öncesi ve MS 2000)
- 2- Evanjelizm öncelikli olmakla beraber hem evanjelizm hem de sosyal sorumluluk olarak misyon (Lausanne sonrası)
- 3- Evanjelizm ve sosyal sorumluluk olarak misyon. Bkz. A. Scott Moreau, “Mission and Missions”, , ed. A. Scott Moreau, Grand Rapids, Baker, 2000, 636–638. Ayrıca bkz. David B. Barrett, “Evangelization, Measurement of”, , 346–347. Bu tasnifatı, dünya evanjelizasyonu ya da misyon konusunda evanjeliklerin mevcut konsensüslerine göre yeniden gruplandırıdım ve ifade ettim.

yeri yarattı...” Onun, bütün insanlığa başlangıçtaki emrinin bu bakış açısına göre verilmesi hiç de tesadüfi değildir (Tekvin 1:28). Tekvin 10 ve 11. bölümlere kadar insanlar ya da kabilelerin merkezde yer almaması dikkat çekici olmakla birlikte Tanrı'nın asıl niyeti asla değişmemiştir. Bu niyeti -- evrensel odak (“küresellik”) -- onaylayacak pek çok kayıt bulunmaktadır. Tekvin 12:1-3, Çıkış 19:4-6, Mezmurlar 67 sadece birkaç anahtar metindir.³

Bununla beraber “küresellik” üzerine bu tohum halindeki düşünceler, Yeni Ahit'e gelinceye kadar açık bir şekilde gündeme gelmez. Örneğin, “büyük görevlendirme” diye isimlendirilen pasajlara bakınız. Bu pasajlar arasında klasik olanlar, Matta 28:18-20 ve Luka 24:44-48'dir. Elçi Pavlus, Efeslilere mektubunda Eski ve Yeni Ahit arasındaki devamlılığı ve kesintiyi öz bir şekilde ifade eder.⁴

Söylenenleri özetlemek gerekirse: Hem Eski hem de Yeni Ahit, dünya evanjelizasyonu aracılığıyla dünyanın küreselleşmesini ummaktadır. Elçilerin İşleri kitabında en azından bilinen dünyanın evanjelizasyonu aracılığıyla küreselleşmenin erken bir oluşumuna yönelik böyle bir teşebbüs görebiliriz.

B. Küreselleşme ve Dünya Evanjelizasyonuna Yönelik Bilinen Temalar

Tanrı'nın Krallığı

İsa, dünyevi vazifesine başladığında ilk duyurusu, Tanrı'nın krallığının gelişi ve insanların bunun için hazırlanması üzerinedir (Matta 4:17, Markos 1:15, Luka 4:17-19). Detaylara girmeden baktığımızda bile, Hıristiyanlık tarihi boyunca Tanrı'nın krallığının hem küreselleşme hem de dünya evanjelizasyonu için imalara sahip olduğunu görebiliriz. Tanrı'nın krallığı, tabiatı itibarıyla topraksal/maddi olmamasına ve böylece otomatik olarak dünya evanjelizasyonu ile aynı olmamasına rağmen varlığını dünya evanjelizasyonu ile bir gerilim içerisinde sürdürdüğünü inkâr edemeyiz. Bu yüzden Tanrı'nın krallığı, dünya evanjelizasyonu ve küreselleşme arasında karşılıklı bir etkileşimin olduğunu söylemek yanlış olmaz. Vahiy 5:9-10 ve 7:9-10'da Havari Yuhanna tarafından tasvir edildiği şekliyle biz, bu üçünün sonucunu beklemekteyiz.

Kilise ve Tanrı'nın Halkı

Kilise, koşul olarak hem yöreselliği hem de evrenselliği gerektirir. Kitabı Mukaddes, çok kültürlülüğe ve böylelikle Hıristiyanlığın dönüştürülebilirliğine izin verir.⁵ Bunun yanında, kilisenin evrenselliği

³ Walter C. Kraiser, Jr., “Israel's Missionary Call”, : , ed. Ralph D. Winter, Steven C. Hawthorne, Pasadena: William Carey Library, 1999, 10-16.

⁴ Efeslilere 3:1-8.

⁵ Lamin Sanneh, , Markynoll: Orbis Books, 1989.

için de güçlü bir dayanak vardır. Elçi Pavlus, bu yüzden şöyle yazar: “Çağrınızdan doğan tek bir ümide çağrıldığımız gibi beden bir, Ruh bir, Rab bir, iman bir, vaftiz bir, her şeyin üzerinde, her şeyle ve her şeyde olan herkesin Tanrısı ve Babası birdir...”⁶ 1970’lerden 90’lara kadarki misyonla ilgili literatür incelendiğinde dünya evanjelizasyonunda “küresellik” pahasına kilisenin mahalli oluşunun vurgulanması üzücüdür.⁷ Küresel bir çağ için küresel misyolojinin formüleştirelmesinde “küresellik” ya da kilisenin evrenselliğinin hak ettiği değeri elde etmesinin zamanı artık gelmiştir.

Müjde

Kitabı Mukaddes’in hiçbir yerinde Müjde’den herhangi bir ırk ya da halka özğü olarak söz edilmemiştir. Hem Eski hem de Yeni Ahit çerçevesinde Müjde tasvir edildiğinde kaçınılmaz bir şekilde küresel bir görünüm arz eder. Prophetik literatürde olduğu gibi hususi olduğunda bile bütün konteks, irksal sınırların ötesine aşar ve evrensel bir duruş sergiler. Hem Eski hem de Yeni Ahit’te yazıldığı üzere Müjde’nin evrensel tabiatı İsa’nın kendisi tarafından Luka 24:44’te iyi bir şekilde özetlenmiştir:

...Musa’nın Yasası’nda, peygamberlerin yazılarında ve Mezmurlar’da benimle ilgili yazılmış olanların tümünün gerçekleşmesi gerekir....Bu yazılmış bir şeydir: Mesih, acı çekecek ve üçüncü günde ölümden dirilecek, günahlardan pişmanlık ve bağışlanma onun şahsında tüm uluslara duyurulacaktır....

Biz, bu yüzden küreselleşme ve dünya evanjelizasyonunun Kitabı Mukaddes için yeni olmayan şeyler olduğu sonucuna varabiliriz. Yaratılışın başlangıcından dünyanın sonuna kadar Tanrı, bütün dünyayla ilgilenmektedir. Dünya evanjelizasyonu ve küreselleşme, Tanrı tarafından yazılan ilahi dramaya göre kaçınılmaz bir sonuçtur.

Problemin, dünya evanjelizasyonunun bir sonucu olarak küreselleşme olmadığı açıktır. Aksine problemin merkezi, Kitabı Mukaddes’e göre gerçek dünya evanjelizasyonunun ve böylece Tanrı’nın krallığı, kilise/Tanrı’nın halkı ve Müjde gibi genel düşüncelerde tasvir edildiği üzere küreselleşmenin eksikliğidir. Skillen, aynı düşünceyi farklı bir tarzda öz bir şekilde şöyle ifade etmiştir:

⁶ Efesliler 4:4-6.

⁷ Kontekse uydurma kavramı 1970’lerde kullanılmaya başlandığı için misyoloji literatürünün çoğu, yöresellik ve yerel kültür ile Müjde’nin karşılıklı etkileşimi üzerine odaklanmıştı. Kiliselerin “evrenselliğinin” “yöresellik” ile birlikte gerekli önemi elde etmeye başlaması ise 90’lı yıllar esnasındaydı. Bkz. Don A. Pittman (ed.), , Grand Rapids: Eerdmans 1996; William D. Taylor (ed.), , Grand Rapids: Baker, 2000.

Küreselleşme, Tanrı'nın bir dünya yaratıp yerleşmek ve vekilharçlık yapmak üzere ilk erkek ve kadını gönderdiğini itiraf eden Hıristiyanları şaşırtmamalıdır. Ayrıca yerleşme ve "vekilharçlığın" (stewarding) büyük oranda yıkım, zulüm ve anlatılmaz bir şekilde yoksulluk getirdiği gerçeği tarafından da Hıristiyanların şok olmaması gerekir. Adem ve Havva'nın ilk itaatsizliğiyle birlikte daha sonraki nesillerin --bize çok fazla güvenen-- yaratıcıya itaatsizliğinin tarihi başlamıştır. Kimlikleri, pişmanlık, şükran ve ümit duygularıyla damgalandığı için Hıristiyanlar acı çekmeyebilir ya da ümitlerini karanlıklarda kaybetmeyebilirler. İcra edeceği ve akıllı bir şekilde kâhyalık yapacağı zannedilen erkek ve kadınlar tarafından böyle kötüye kullanılması ve kirletilmesi nedeniyle Tanrı, kendini yaratmadan asla alı koymaz ya da uzak durmaz. İsa Mesih'te barıştırmak ve bütün dünyayı kurtarmak üzere Tanrı, insan olmuştur.⁸

Hıristiyanlar olarak ne yapacağız? Hıristiyanlar olarak, tembel bir şekilde oturmamamız ve küreselleşmenin, büyük oranda Hıristiyan olmayan zihinler tarafından belirlenmiş gündemlere göre sonuç vermesini beklemememiz gerekir. Bunun yerine, Goudzwaard'ın kitabında tavsiye ettiği üzere gözlerimiz aşağıdaki gerçeklere açık olmalıdır:

- 1) Biz hipnotize edildik ve uyandırılmaya ihtiyacımız var.
- 2) Küreselleşmenin yönünü değiştirmeye meşgul olabiliriz.
- 3) Bizim çabalarımız küçük olsa bile, bir Hıristiyan dünya görüşü küreselleşmenin yönünü değiştirecektir.
- 4) Yıllık olarak, 10 trilyon dolarlık küresel ekonomi dünyadaki Hıristiyanlar tarafından kullanılmaktadır. Dünyadaki Hıristiyanlar küresel ekonomideki değerleri Tanrı'nın krallığının içine getirmek için onu bir güç olarak kullanabilir.
- 5) Şayet Tanrı'nın krallığına doğru yönlendirmeyi istiyorsak küreselleşmenin, bütüncül bir şekilde ele alınması gerekir.⁹

Yukarıdaki reçeteye mukayese edildiğinde, şayet dünya evanjelizasyonu hakkındaki teolojimiz, 19. yüzyıldan itibaren yenden gözden geçirilseydi dünya evanjelizasyonunun küreselleşme üzerindeki etkisi çok büyük olabilirdi.¹⁰ Kilisenin çağlar boyunca çok daha fazlasını yapabileceği gerçeği, bugünkü küreselleşen dünyaya

⁸ James W. Skillen, "Foreword", ed. Bob Goudzwaard, Grand Rapids: Baker, 2001, 8-9.

⁹ Goudzwaard'ın isimli kitabından aksettirdiğim görüşüm.

¹⁰ Kültürler arası kontekst içerisinde dünya evanjelizasyonunun bazı kesimlerde sadece şahsi evanjelizm anlamına geldiği bir dönem vardı. 1974'te Lausanne Hareketi başladıktan sonra ise gelişen sağlıklı bir bütüncül anlayış mevcuttur.

baktığımızda aşikârdır. O, Tanrı'nın krallığı, Kilise ve Müjde tarafından ortaya konulan ideallerden çok uzaktır.

II. Küreselleşme ve Dünya Evanjelizasyonuna Dair

Tarihsel Bir Özet

Dünya evanjelizasyonu vasıtasıyla küreselleşme fikri -- "Evanjelizmin en erken formu" (Proto-evanjelizm) diye isimlendirilmiş olarak embriyonik bir formda bile olsa -- Tanrı'nın "... Seninle kadın arasına ve senin zürriyetinle onun zürriyeti arasına düşmanlık koyacağım; o senin başına saldıracak ve sen onun topuğuna saldıracaksın"¹¹ dediği Aden bahçesine kadar geriye giden erken bir zamanda başlamıştır. Dünya evanjelizasyonu aracılığıyla küreselleşmenin, rekabet eden güçler arasında sert mücadele olmaksızın gerçekleşmeyeceği başlangıçtan belliydi.

Modern anlamda küreselleşme çok daha sonra gerçekleşmiştir. Havariler, Roma dünyasına Müjde'yi duyurmak için İsa'dan sonra ilk adımı atmıştı. Orta çağlar boyunca, resmi Katolik kilisesinden daha ziyade Benedikt tarikatı, gezgin misyonerler ve diğer manastır düzenleri gibi küçük gruplar, kuzeyde ve Avrupa'nın diğer bölgelerinde yaşayan insanlara Müjde'yi duyurmada liderliği üstlenmiştir.¹²

Müjdeyi daha ileriye götüren ve dünyanın geri kalanına yayan Avrupa'ydı (önce Roma Katolik Kilisesi, sonra Protestanlar). Bununla beraber bu anlamda evanjelizasyon, -- özellikle de Batı tarafından kolonileştirilmiş insanlar için -- kolonicilikle eş anlamlıydı.¹³ Yine de Hıristiyanlık, çeşitli şekillerde Avrupa'nın yanı sıra dünyanın diğer bölgelerine de ulaşmıştır. Bu süreçte dünya evanjelizasyonunu küreselleştirici bir güç olarak değerlendirerek biz, ister sömürgecilik isterse askeri güç kullanarak kendi medeniyetlerini yaymak suretiyle olsun, "Hıristiyan dünyanın Hıristiyan olmayan dünyaya" yönelik yayılmasına şahit olmaktayız. İspanyol ve Portekizlilerin Güney ve Orta Amerika'yı fethi buna bir örnektir. Bu, özellikle Roma Katolik misyonunun ilerlediği 1500'den 18. yüzyılın başına kadar ki süre için doğrudur. Latourette, bu dönemi "ilerlemenin üç yüzyılı" olarak isimlendirmiştir.¹⁴ Protestanlar, 18. yüzyılın ikinci yarısından itiba-

¹¹ Tekvin 3:15.

¹² Ralph D. Winter, "The Kingdom Strikes Back: Ten Epochs of Redemptive History", ed. Ralph D. Winter, Steven C. Hawthorne, William Carey Library: Pasadena, 1999, 200-210.

¹³ Winter, 210. Winter, 1945 yılında Avrupalıların Batı dünyasının dışında kalan alanın % 99.5'den fazlasının kontrolüne sahip olduğunu iddia etmektedir.

¹⁴ Louis J. Luzbetak, , Maryknoll: Orbis, 1996, 91-92. Luzbetak "Çarmıh'ın krallıkla genişlemesinin İspanyol ve Portekizlilere oldukça doğal gözüktüğünü... Portekizlilerin de büyük oranda askeri güce güvendiğini" iddia etmektedir. Luzbetak, ayrıca dünya evanjelizasyonunun - tek faktör olmamasına rağmen-- kolonializmle başarıldığını itiraf etmektedir.

ren (Katolikleri) takip etmişlerdir. 20. yüzyılın sonlarına doğru ise insanlar, artık “Hıristiyanlığın” misyon sahası kabul edilen Batıdan ibaret olmadığını genel olarak kabul etmeye başlamıştır.¹⁵

Özellikle “ilerlemenin üç yüzyılı” (1500–1800) esnasında dünya evanjelizasyonunda Cizvitler gibi önemli rol oynayan bazı dini teşkilatlar vardı. Ancak bu dönemde Hıristiyanlaştırma ve küreselleşme sürecine genel olarak Roma Katolik Kilisesi, siyasi güçlerle işbirliği içinde liderlik etmekteydi. En azından Elçilerin İşleri’nde model olan tipte olmadığı için o, doğru bir dünya evanjelizasyon süreci değildi. 18. yüzyıldan sonra Roma Katoliklerini takip eden Protestanlar da masumiyet iddiasında bulunamadı.

Dünya evanjelizasyonu vasıtasıyla küreselleşme sürecinin Protestan kesimlerce desteklenmesi, modern misyoner hareketin başlangıcındaydı. Kuşkusuz sömürgeleşme, Afrika topraklarında ve Asya’nın çeşitli bölümlerinde dünya evanjelizasyonu vasıtasıyla küreselleşme süreci üzerinde büyük katkılara sahipti. Karanlık çağlar boyunca olduğu gibi, bu dönemde de küreselleştirici güçler olarak dünya evanjelizasyonunun kolonicilikle aynı zamana rastlaması talihsizliktir.

Modern misyoner hareketin başlamasından bu yana yani, dünya evanjelizasyonu girişimlerinden iki yüzyıl sonra Hıristiyanlığın, 20. yüzyılın ortalarında neredeyse bütün dünyada yayıldığını görüyoruz. Yine de Luzbetak gibi bazı uzmanlar, 18. yüzyıl Hıristiyanlığının zaten “dünya çapında bir din” olduğunu iddia etmektedirler.¹⁶ Hıristiyanlığın sadece coğrafi olarak değil aynı zamanda dünya evanjelizasyonuna iştirak eden küreselleştirici bir güç olarak gerçek anlamda evrensel olması ise çok daha sonraydı.¹⁷

Dünya evanjelizasyonu aracılığıyla Hıristiyanlığın küreselleşmesini tarihsel perspektiften ele aldığımız gibi aynı şekilde vurgulanması gereken değerli iki husus daha vardır. Birincisi; Hıristiyanlığın 6 kıtanın neredeyse hepsinde yayılmış olduğu gerçeğidir. Şimdiye ka-

¹⁵ L. Newbigen gibi yazarların eserlerine bakınız. O ve onun mantalitesinde olan kişiler Batı’yı “Hıristiyanlık miti” hakkında bilinçlendirmiştir. IMC (Uluslar arası Misyon Konseyi) bu tavrı daha önce takınmaya başlamıştı. 1947’de Whiby’de toplanan IMC Konferansında “Altı kıtadan altı kıtaya” gibi sloganlarla dünya evanjelizasyonu hususunda Batı ve Batı’nın dışındaki insanların işbirliği içinde olmaları bir çözüm yolu olarak kabul edilmiştir. Bkz. Lesslie Newbigen, , Grand Rapids: Eerdmans 1986; George R. Hunsberger-Graig Van Gelder, , Grand Rapids: Eerdmans, 1996.

¹⁶ Luzbetak, 92. O, kaynağı olarak Latourette’yi zikreder. Bununla beraber o, Hıristiyanlık, “dünya çapında bir din” olmuştur dediğinde “Hıristiyanlığın” yayılışını kasettiğini kabul etmektedir.

¹⁷ Bkz. Patrick Johnstone, , Bulstrode: WEC, 1998. Johnstone, kitabında, kilisenin yapısı ve büyüklüğünü tasvir ettiği gibi Hıristiyanlığın evrensel tabiatının da bir portresini sunar. 140–147. sayfalar dünya evanjelizasyonu hayalini ve global kilisenin onu nasıl başaracağını ortaya koyar.

dar tarihsel durumu zaten özetlemeye çalışmıştık. Diğeri ise, misyoner hareket ve bu hareketin dünya evanjelizasyonunun sonucu olarak nasıl küresel olduğudur. Bu noktadaki tartışma, misyoner hareketin küresel tabiatı üzerinde odaklanacaktır. Küresel misyoner hareketin gelişmesine katkıda bulunan birkaç faktör vardır. Aşağıdakiler, anahtar sebeplerden bir kaçıdır:

1- Dünya evanjelizasyonunda Avrupa/Kuzey Amerika misyoner gücünün başarısı.

2- Kiliselerin küreselleşmesi ve dünya evanjelizasyonunda onların rolünü kabul etme.

3- Sömürge altında bulunan milletlerin bağımsızlığını kazanması ve küresel köyde onların ilk adımları. Bu ruh onların kiliselerine de nüfuz etmiştir.

4- Uluslararası misyoner konferansların toplanması. Bu, yeni evanjelize olmuş ülkelerden liderlerin dünya evanjelizasyonu için vizyon elde etmelerine yardımcı olmuştur.

5- Misyoner gönderen teşkilatların uluslar arası hale getirilmesi. 1960'ların ortasında, *Hıristiyan ve Misyoner Birliği (C&MA)* ve *Deniz aşırı Misyoner Grubu (OMF)* gibi batılı misyoner teşkilatları uluslar arası hale gelmeye başlamıştır. 20. yüzyılın sonunda hemen hemen Batı'nın bütün önemli misyoner gönderen teşkilatları küresel karaktere bürünmüştür.

6- 1970'lerin ortasında ikinci ve üçüncü dünya ülkelerine yönelik misyoner hareketin artması. Muhtemelen yukarıda saydıklarımız ile diğer faktörlerin bir araya gelmesinin bir sonucudur.

Bu faktörler arasında birini ön plana çıkarmak gerekirse, belki de iki-üçüncü dünyaya yönelik misyoner hareketin yükselişi, misyoner hareketin küresel yayılışı için en büyük etkiye sahipti. Bu, neticede dünya evanjelizasyonunda eşi görülmemiş etkilere sahipti. Bu periyot esnasında yazılan misyonla ilgili literatürü incelediğimiz kadarıyla, bu durum 1970'lerin ortalarına kadar Batılı misyon uzmanlarının çoğunun aklına gelmemiş bir düşüncedir.¹⁸

20. yüzyılın sonunda Batı'dan ziyade ikinci ve üçüncü dünya ülkelerinden daha fazla misyonerin olacağı tahmin edilmektedir.¹⁹ Mis-

¹⁸ Geniş misyon literatürü arasında 2.-3. dünya misyon hareketini ele alan çok az eser bulunmaktadır. Burada sadece bir örnek zikredilecektir. Warren Webster, "The Home Base is Everywhere in Mission in Time and Space", , ed. Arthur F. Glasser, Pasadena: William Carey Library, 1976, 257-272. 1970'den itibaren topladığımız misyon literatürü arasında bu konuyla ilgili topladığımız doküman bir düzine ifade ya da paragraftan daha azdır.

¹⁹ Larry D. Pate, "The Changing Balance in Global Mission", , April 1991, 50-61. Pate, 2000 yılında 2.-3. dünya ülkelerinden Batıya oranla daha fazla misyonerin olacağını tahmin etmektedir. Ayrıca bkz. Patrick Johnstone, , 21.Century Korean Edition,

yon, artık eskiden misyoner gönderilen ülkelerle sınırlandırılmaz. Akıntı şimdi tersine dönmüştür. 21. yüzyıla döndüğümüz şu zamanda Misyon tamamen küreseldir. Gerçekten, “11 Eylül” olayından sonra hem Ortadoğu’daki Batılı misyonerler hem de bu olaydan dolayı ateşli İslam ülkelerinin çoğu, konumlarını yitirmektedir. Hem Batı hem de ikinci ve üçüncü dünya ülkelerinden oluşan küresel misyoner güç sayesinde ikinci ve üçüncü dünya misyonerleri, Batı tarafından terk edilen boşluğu doldurmaktadır. Böylece 21. yüzyılda dünya evanjelizasyonu, yukarıda ifade edilen bütün eksikliklerine rağmen, misyonun küreselleşmesinin bir sonucu olarak varlığını sürdürmektedir. Bir zamanlar kilisenin küreselleşmesine yardımcı olan dünya evanjelizasyonuydu. Şimdi ise dünya evanjelizasyonunu geliştiren misyonun küreselleşmesidir.

III. “Küreselleşme ve Dünya Evanjelizasyonu”nda

Misyolojik Gelişmeler

Misyoloji yapmada küresel perspektif, dünya evanjelizasyon gücünün küreselleşmesiyle mukayese edildiğinde oldukça geç şekillenmeye başlamıştır.²⁰ Ancak 1990’ların ortasında konuyu daha geniş bir perspektifle ele alan bazı misyon eserlerine rastlamaktayız.²¹ Bununla beraber, hala batılı misyon uzmanları ufuklarını çoğunlukla Batı’nın ötesine doğru genişletmektedir. Batıdan misyoloji yapmak kaçınılmaz olarak bir yüzyıldır süre gelen şeyin devamı anlamına gelir. Bu, Lausanne dönemi öncesiyile mukayese edildiğinde elbette bir ilerlemedir. Bununla birlikte, dünya evanjelizasyon güçlerinin yarısından fazlasının ikinci-üçüncü dünyadan olduğu ve evanjeliklerin/kiliselerin üçte ikisinin ikinci-üçüncü dünyada bulunduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, gerçekten küresel olmak için dengeye acilen ihtiyaç vardır.

Şimdiye kadar mevcut durumun yasını tutmaktan ziyade boşluğu dolduran ikinci-üçüncü dünya kiliseleridir. Neyse ki *Dünya Evanjelik Birliği Misyon Komisyonu*²² (*World Evangelical Alliance Missions Commission*), *Lausanne Dünya Evanjelizasyon Komitesi*, ve *MS 2000 ve Ötesi Hareketi (AD 2000 and Beyond Movement)* tarafın-

Seoul: Joy 2002, 895. Kitap, misyoner gönderen neredeyse bütün ülkelerin kendi ülkelerinde de misyonerler bulunduğu için misyonun gerçekten küreselleştiğini iddia etmektedir.

²⁰ Dana L. Robert, makalesinde, Hristiyanlığın yön değişikliğinin 1945’lerde başladığını ifade eder. Bkz. “Shifting Southward: Global Christianity Since 1945”, April 2000, 50-58. Ayrıca bkz. “The First Globalization: The Internationalization of the Protestant Missionary Movement Between the World Wars”, April 2002.

²¹ Burada sadece birkaç örnek verilecektir. Don A. Pittman (ed.), Grand Rapids: Eerdmans 1996; F. J. Verstraelen, (ed, Grand Rapids: Eerdmans, 1995.

²² William D. Taylor (ed.), (Grand Rapids: Baker 2000) küreselleşmiş bir misyoloji üretmek için Batı ile ikinci-üçüncü dünyanın birlikte çalışmasının tipik örneklerinden biridir. Ayrıca bkz. Kelly O’Donnell, Pasadena: William Carey, 2002.

dan organize edilen bir dizi uluslar arası misyoner konferans dünya evanjelizasyonunu ele alan literatür sınırlı olmasın diye grupların, bazı ilgili meseleleri özenle hazırlayabildiği bir forum tesis etmeye yönelik katkı sağlamıştır.

A. Küresel Kilisenin Mevcudiyeti

“Küreselleşme ve dünya evanjelizasyonuna yönelik tarihsel bir özet” isimli bölümde imada bulunduğumuz üzere biz, şimdi “dünya evanjelizasyonu aracılığıyla küreselleşme”nin bir sonucu olarak bir küresel kiliseye sahibiz. Bu, modern misyoner hareketin başladığı 18. yüzyılın sonundaki durumdan oldukça farklıdır. O zaman misyon, “gönüllülük” ruhuyla dünya evanjelizasyonuna katılmıştır. Modern misyoner hareketin başlangıcında kiliseden çok az destek vardı. Oysa ki şimdi, 21. yüzyılda, dünya evanjelizasyonuna küresel misyon gücüyle katılan küresel kilisedir. “Küreselleşme ve dünya evanjelizasyonu” için küresel kilisenin taşıdığı anlamlara dikkati çekmek için eklesiyoloji (ecclesiology) ve dünya evanjelizasyonu arasındaki ilişkinin gelişimini kısaca ele almak gerekir.

1. Ekümenik Hareket

Küresel bir seviyede kilise ve dünya evanjelizasyonu konusuna yönelik sistematik çalışmanın ilk işareti, 1952 Willingen, Almanya, Uluslararası Misyoner Konferansıdır (International Missionary Council / IMC). 1961 Yeni Delhi, Dünya Kiliseler Birliği (WCC) Genel Toplantısında ise doruğuna ulaşmıştır. Kilisenin misyoner doğası hakkındaki kanaatleri bağlamında WCC ve IMC’yi birleştirmenin ilk adımı orada atıldı. Willingen’de dünya evanjelizasyonunda ana oyuncu olanlara yeni bir gözle baktılar ve başlıca oyuncu olarak kilise üzerinde odaklandılar. Konferans orada bitmedi aksine “akıntıya doğru” daha ileri gitti ve Tanrı’yı dünya evanjelizasyonunun başlatıcısı, motive edicisi ve destekleyicisi olarak ortaya koydu. Maalesef kilise, hemen hemen meşru konumunu düzeltmeye başladığı zaman, dünya evanjelizasyonundaki rolünü tekrar kaybetti. J. Hoekendijk gibi uzmanlar apostolik teolojii vurguluyorlardı. Bunun bir sonucu olarak kilise teolojisi, çok geçmeden ikinci plana atılmaya zorlandı.²³

Dünya evanjelizasyonunun yerinin artık kilise değil de dünya olduğuna dair Hoekendijk’in argümanını takip etmek suretiyle Kilisenin teolojisi, ekümenik çevrelerde çok anlaşılabilir olmuştur. Yavaş

²³ 1947 Whitby IMC konferansından sonra Hollanda misyolojisi, kilisenin üstünde misyona vurgu yapan “apostolate teoloji”ye kapı açtı. Hoekendijk ekümenik topluluğu bu yöne doğru yönlendirmede büyük etkiye sahip olmuştur. Hoekendijk için misyon öz iken kilise “vasıta” idi. Misyon, Tanrı’nın Misyonu -- Missio Dei -- “evrensel insanılaşma süreci” olur iken kilise, seyirci olur. Bkz. David J. Bosch, Atalanta: John Knox 1980, 176-180. Ayrıca bkz. James A. Scherer, Minneapolis: Augsburg 1987, 96-97.

yavaş dünya evanjelizasyonunun teolojisi sekülerizme esir olmuştur ve kilise, yerini dünyadaki Tanrı'nın krallığına bırakmıştır. Bu durumda misyon yapmada Tanrı-kilise-dünya şeklindeki düzenin ters dönmesi söz konusudur. Yeni düzen Tanrı-dünya-kilise şeklinde olmuştur.²⁴ Bu anlayışta kilise, dünya evanjelizasyonundaki yeri hakkında Kitabı Mukaddes'in söylediğinin aksine feda edilebilir olmuştur. Kilise, şimdi Tanrı'nın yaptığı şeyi öğrenmek için dünyaya bakmak zorundaydı. Bu, Tanrı'nın misyonu (Missio Dei) tabiriyle ifade edildi.²⁵

2. *Evanjelik Misyon Hareketi*

Evanjelik Protestan misyoner hareketine baktığımızda, en azından iki sebepten dolayı çok fazla cesaret verici olmadığını görürüz. İlk olarak, Protestan çevrelerde kilise, 19 ve 20. yüzyıldaki üç-kişisel yerli kilise hareketi aracılığıyla dikkate değer olmuştur. 70 ve 80'lerde "Kilise Yükseliş" hareketi vasıtasıyla tekrar dikkati çekmiştir. Yine de, genellikle dünya evanjelizasyonu ile aktif olarak ilgilenen ikinci-üçüncü dünya kiliselerinden ziyade mesajın ulaştırıldığı ülkelerdeki yerleşmeye (indigenization) ve sayısal olarak gelişmeye vurgu yapılmıştır.

İkinci olarak, son otuz yıldır dünya evanjelizasyonuna yönelik bir teoloji formüle etme sürecinde olan evanjelikler arasında bile, tanımlar üzerinde çekişme ve tartışma vardı. Bu süreçte, Tanrı'nın krallığı bazı çevrelerde kiliseden daha fazla dikkat çekti. 2000 yılında hareket, bu trendin zıttıymış gibi gözükte. Bununla beraber, kilisenin vurgusu, küresel konteks içerisinde kilisenin teolojisinin özüne ve dünya evanjelizasyonu için imalarına ulaşmaktan ziyade ulaşılma-ış insanlar için kiliseler yerleştirmekle sınırlandırıldı.

Küresel kilise dönemindeki dünya evanjelizasyonu ve küresel kilise arasındaki ilişkiye yeniden bakmamız gerekir. Aşağıdaki iki sebepten dolayı teolojik açıdan bunu incelememiz gerekir.

İlk olarak, şimdi varoluşsal olarak dünya evanjelizasyonu ile ilişkili olan küresel bir kiliseye sahibiz. 18. yüzyılda modern misyon hareketi başladığında Batı kiliselerinden başka hiçbir evanjelik kilise yoktu. Büyük görevlendirme vazifesinin kiliseye yüklendiği gerçeğinin henüz farkında olunmadığı dönem boyunca Batı kilisesini görmezden gelmek önemli bir noktadır. Kilisenin misyoner tabiatı hakkında çok fazla şey yazıldığında, dünya evanjelizasyonunda küresel kilisenin rolünü görmezden gelmek ise diğer bir önemli husustur. Bu yüzden global kilise, dünya evanjelizasyonunda büyük bir role sahip olmak zorundadır.

²⁴ ., 176-177.

²⁵ ., 189-190.

İkinci olarak, Shenk, “Batı kiliseleri tarafından sponsor olunan ve dünya çapında iki yüzyıldır devam eden misyoner çabaların, büyük oranda onların kilisevi bilinçlerinde köklü bir istikamet belirlemede başarısız olduğunu” iddia etmektedir.²⁶ O, şunları söylemektedir: “Batı’nın dışında” olan şey misyon, Batı’da olan şey ise kilisedi...Hıristiyanlığa ait faraziye ve zihin alışkanlıkları, küresel misyon tecrübesine sahip insanlar arasında bile bir kavramsal çatı yerleştirmişti.”²⁷ Bu trend, ikinci-üçüncü dünyadaki kilisenin misyoloji faaliyetleri henüz ortada yokken, batılılarca yapılan misyonla ilgili çalışmalara nüfuz etmeyi sürdürmektedir. Bu, dünya evanjelizasyonu açısından büyük bir kayıptır.

Bu arada ikinci-üçüncü dünya kilisesi, misyon ile son yüzyılda misyolojiye egemen olan kilise arasındaki ilişki hakkında Kitabı Mukaddes’e Batı perspektifi olmaksızın yeniden bakmak için eşsiz bir fırsata sahiptir. O, şimdi küresel kiliseye misyoner karakter yüklemeye başlayabilir.

Biz, 21. yüzyılda, bu güne kadar eşi görülmemiş bir dönemle karşı karşıyayız. Hem Batı’dan hem de ikinci-üçüncü dünyadan bir küresel misyon hareketiyle küresel kilise, dünya evanjelizasyonunda ileriye gidebilir. Dünya kesinlikle çok daha karmaşık ve tehlikeli olmuştur. Fakat 100.000 misyoner²⁸ göndermek üzere Çin’deki yedi evkilise hareketinin koalisyonu tarafından yürütülen “Kudüs’e Geri Dönüş” hareketi gibi hareketleri ve bunun gibi çok daha yenilikçi çabaları göz önünde bulundurduğumuzda, Batılı misyoner gayretlerin Müslüman kesimlerde son dönemdeki başarısızlığı önemsiz gözükür. Biz, “dünya evanjelizasyonu vasıtasıyla küreselleşme” için vizyonumuzu terk etmemeliyiz.

B. Küresel Misyon Stratejisi

Dünya evanjelizasyonu vasıtasıyla misyonun küreselleşmesinden önce batılı misyon uzmanları ve misyon organizasyonlarının başlıca işi misyon için strateji belirlemek olmuştur. Bu dalga, çok önceden ekümenik kampa doğru yönelmişti.²⁹ Daha sonra ise evanjeliklere yöneldi. 1974 Uluslararası Dünya Evanjelizasyon Kongresi evanjelikler için bir dönüm noktasıydı. O zamandan bu yana dünya evanjelizasyonunda küresel stratejiler geliştirmek için *Lausanne Dünya Evanjelizasyon Komitesi (Lausanne Committee for World Evangelization)*, *Dünya Evanjelik Birliği Misyon Komisyonu (World*

²⁶ a.g.e.

²⁷ a.g.e.

²⁸ Bu bilgi 6 Haziran 2000 yılında Paul Haddaway’le yapılan kişisel bir röportaja dayanır. Haddaway, yıllarca Çin ve Güneydoğu Asya’daki insan grupları üzerinde yoğun araştırmalar yapmıştır. O, 100 milyon Çinli Hıristiyan için sadece 100.000 misyonerin çalıştığını ifade etmektedir.

²⁹ Bkz. Scherer, *Gospel*, 94-95.

Evangelical Alliance Mission Commission) ve *2000 ve Ötesi Hareketi (AD 2000 and Beyond Movement)* gibi küresel kuruluşlar tarafından düzenlenen küresel düzeyde çok sayıda misyon toplantısı yapılmıştır.³⁰

Ekümenik hareket için, Batı ve Batı'nın dışındaki dünya arasındaki işbirliği düşüncesi 1947 Whitby Uluslar Arası Misyon Konferansı kadar eskiye dayanır. Evanjelistler ancak 1990'ların başında aynı kavramı popüler hale getirmiştir. 1952 Willingen Uluslar Arası Misyon Konferansında, ekümenikler bütün dünyanın misyon sahası olması fikrini kabul ettiler. Evanjelistlere gelince "bütün dünyanın" misyon sahası olarak kabul edilmeye başlandığı 1989'da Manila'da düzenlenen II. Lausanne Konferansında onunla ilgilendiler. Öte yandan, ekümenikler New Delhi'de 1961'de düzenlenen Dünya Kiliseler Konseyi toplantısında bu kararı zaten almışlardı: "üçüncü dünya kiliseleri dünya misyonunda hâkim bir rol oynamaya başladı. Böylece Willingen ve Ghana'nın eğilimi güçlendirildi."³¹ Evenjelist misyologlar, 1970'lere kadar dünya evenjelizasyonunda strateji belirlemeye iştirak etmek şöyle dursun ikinci-üçüncü dünya misyonunun farkında bile değillerdi.

20. yüzyılın sonlarına doğru, dünya evenjelizasyonunda bazı küresel konsültasyonlar hariç strateji belirleme, çoğunlukla Batı, özellikle de Kuzey Amerikalılar tarafından yapılmıştır. Bu trend, misyoner gücün küreselleşmesiyle aynı adımları atmak için değiştirilmelidir. Dünya evenjelizasyon stratejisi üzerine çeşitli konsültasyonlarda ikinci-üçüncü dünyadan göz ardı edilemez sesler yükselmektedir. Buna ilaveten, ikinci-üçüncü dünya misyonerleri ve kiliseler tarafından geliştirilen daha fazla strateji, Batı tarafından bırakılan boşluğu doldurmaktadır.

C. Küresel Misyoner Hareket

Yukarıda "tarihsel bir ana hat" bölümünde ortaya konulduğu üzere bütün misyonerlerin Batılı ülkelerden olduğu zamanlar artık geride kalmıştır. Artık sahada batılı olmayan misyonerleri görmek tuhaf değildir. Aslında bugün neredeyse her misyon alanında ikinci-

³⁰ 1966'da Berlin'de Dünya Evanjelizm Konferansı düzenlenmiş olmasına rağmen hem batıdan hem de 2-3. dünya ülkelerinden katılımcılarla faaliyet yürüten konferans olması açısından Lausanne Uluslar Arası Dünya Evanjelizasyon Konferansı önem arz eder. Bundan sonra dünya evenjelizasyonu üzerine çeşitli küresel kongre ve toplantılar düzenlenmiştir. 1995 Seul, 1997 Güney Afrika, 1989 Manila Uluslar arası Misyoner Eğitim Müzakeresi (International Consultation on Missionary Training) ve 1994 Manila, Birbirine Bağlı Ortaklık Müzakereleri (Consultations on Interdependent Partnership) bunlardan bir kaçıdır.

³¹ A. Wind, "The Protestant Missionary Movement from 1789 to 1963", *Missiology: An Ecumenical Introduction, Text and Context of Global Christianity*, F. J. Verstraelen (ed.), Grand Rapids: Eerdmans, 1995, 251-252.

üçüncü dünya ülkelerinden bazı misyonerler mevcuttur. Örneğin, Kore Kilisesi 162'den fazla ülkeye misyoner göndermektedir.³² İkinci-üçüncü dünyadan misyoner gönderen ülkelerin hepsi Batıyla aynı seviyede donanımına sahip değildir. Hint Kilisesi, misyonerlerinin % 95'inden fazlasını kendi ülkesi içindeki farklı kültürel gruplara göndermektedir. Misyonerlerinin % 5'inden daha azı diğer ülkelere gönderilmektedir. Yine de onlar kendi ülkelerinin koyduğu vize sınırlandırmaları sebebiyle yaratılmış olan boşluğu dolduruyorlar.

100 milyondan fazla üyesi olan Çin kilisesini ele aldığımızda, dünya evanjelizasyonunun, kilisenin bir gün dünyayı kaplayacağı anlayışında olan biz misyonerlerin düşündüğünden daha yakın zamanda tamamlanacağını hakikaten umabiliriz. Şayet Rab onları tekrar canlandırmak için Ruhunu gönderirse, Latin Amerika kiliseleri, Afrika kiliseleri, Avrupa kiliseleri ve Kuzey Amerika kiliseleri de mevcut olacaktır. Biz de Matta İncili'nde Rabbin havarilerini uyardığı gibi yapmalıyız. "Ürün bol ama işçiler az. Bu nedenle ürünün sahibi Rabbe yalvarın, ürünü kaldıracak işçiler göndersin."³³

D. Küresel Misyojoloji

Bu makalede işaret edildiği üzere, şu anda küresel bir misyon topluluğu bulunduğu küresel misyojolojiyi doğru bir şekilde formüle etmeye büyük ihtiyaç vardır. *Global Missiology for the 21st Century: Igassu Dialogue*, (ed. William D. Taylor) misyon literatürü için iyi bir örnektir. Bununla birlikte o, sadece görevin başlangıcıdır. Misyojinin gerçekten küresel olması ve böylece dünya evanjelizasyonunu etkilemesi için, ikinci-üçüncü dünyanın kilise ve misyon topluluğundan daha aktif bir katılımın olması gerekir. Burada *Global Missiology* isimli kitaptan bir alıntı yapılabilir. Bu alıntı bir "think tank"ın yeni misyojinin gelecek yönü için önerdiği şeyle ilgilidir:

"Yeni küresel kontekse ayak uydurmak için yeni bir misyojolojiye ihtiyaç vardır. Küresel misyon topluluğunun bu yeni misyojolojiyi üretmesi gerekir. Eski misyojolojiye yeniden bir model vermek içinde yaşadığımız sürekli değişen dünyanın ihtiyaçlarını karşılamayacaktır. Öte yandan, bu kaynak takımı, sürekliliğin değerini ve geçmişte tamamlanan çalışmanın takdiri hak ettiğini kabul etmiştir."³⁴

³² Bkz. Steve S. C. Moon, "The Acts of Koreans: A Research Report on Korean Missionary Movement", 1-5 Ekim 2001 tarihinde kilisenin görevi ve misyon üzerine yapılan bir kongrede sunulmuştur, s. 4.

³³ Matta 9:37-38.

³⁴ Bkz. Bob Brynjolfson, "From Synthesis to Synergy: The Igassu Think Tank", *Global Missiology*, s. 487-488.

Müjde'nin karşı karşıya kaldığı farklı kültürlere göre "küresellik" ve "kontekse uydurma" arasında "yaratıcı bir gerilim" olmalıdır. "Yerel-küreselleşme" (Glocalization) anlayışı, bu düşünceyi iyi yakalar. Ayrıca, "misyolojinin pratiğe de yönelmesi gerekir." Bunun olması için misyoloji, Batı'ya ait ayrılıkçı düşüncenin bazı eski kalıntılarını üzerinden atmalıdır ve Kitabı Mukaddes'e dair bir bütünlük için çabalamalıdır. Nihai olarak "misyoloji, kapsayıcı olmalıdır". Örneğin o, hem "cinsiyet farklılıklarını" hem de "kuşaklar arası boşluğu" adaletle ele almalıdır.³⁵

Hem Batı hem de ikinci-üçüncü dünya ülkelerinin dünya evanjelizasyonu çabalarını daha ileri götürecek olan küresel misyolojiyi formüle etmedeki ani ve önemli gelişme için minnettarız. Aynı zamanda büyük oranda hala Batı misyolojisinin alanını küresel kontekse yönelik genişlettiğini kabul etmeliyiz. Misyolojik teori ve stratejilerin her duruma uygun bir tarzda çoğunlukla evrensel oldukları faraziyesiyle hala sıkıntı yaratılmaktadır. Batı Hıristiyan dünyası, Hıristiyan olmayan dünyaya hala eski bir dünya evanjelizasyon yaklaşımıyla yönelmektedir. Artık dünya evanjelizasyonunda hiçbir sınırın olmadığını farkına varma zamanıdır. Yeni bir konteksin zamanı gelmiştir. Ne tür bir misyoloji bu trendi yansıtacaktır? Bir defa (bu trendi yansıtacak olan misyoloji) son yüzyılda, sahaya hâkim olan konvansiyonel misyoloji olmayacaktır. Pek çok açıdan üzerinde çalışılması gerekir. Küresel bir görünümü olmalıdır; misyolojiye en alt seviyeden yaklaşmak için bir gereksinim olacaktır. Küresel grup çabaları güçlü etkiler yapmaya devam etmelidir. Ancak bu takımı oluşturan şey ve takımın nasıl çalışacağı, şartlara göre sürekli değişmelidir.

Aynı şekilde önemli olan şey yerel kiliselerin dünya evanjelizasyonunda daha büyük etkide bulunmaları gereğidir. Bu, Batı misyolojisi tarafından büyük oranda dışarıda bırakılmıştır. Çünkü o, modern misyon hareketi başladığında misyon sahasında mevcut değildi. Manzara büyük oranda değişmiştir. Şimdi küresel bir kilise mevcuttur. Küreselleşen misyolojinin gelecek misyonlaştırma süreci içinde bu yönü içine alması gerekir. Bu bağlamda, küreselleşme, dünya evanjelizasyonu ve küresel misyoloji bu küresel çağda, karşılıklı etkide bulunmaya devam edecektir.

Misyolojideki bazı seçilmiş anahtar temaları incelemek suretiyle küreselleşme ve dünya evanjelizasyonunun arkasındaki dinamikleri inceledik. Şimdi "küreselleşme ve dünya evanjelizasyonu"nda karşılıklı kültürel etkileşime son kez bir bakmamız gerekir.

³⁵ a.g.e.

IV. “Küreselleşme ve Dünya Evanjelizasyonu”nun

Kültürel Anlamları

A. Küreselleşme'nin Dünya Evanjelizasyonu Üzerindeki Etkileri

Kültürün küreselleşmesi, dünya evanjelizasyonu için kavranılması zor anlamlara sahiptir. Yeni Ahit dünyasına gittiğimizde örneğin, Greko-Romen kültürün küreselleşmesinin bu bölgenin misyonerleri için avantaj teşkil ettiğini görebiliriz. Onlar dil ve kültür öğrenmek için zaman harcamak zorunda kalmadılar. Onlar bir grup halinde bir araya gelip gecikmeksizin harekete geçtiler. Kültürün homojenliği, müjde için uygun bir temas noktası yaratmıştır. Öyle ki iletişim kuranlar mesajı, muhataplarla bağlantılı ve anlaşılır hale getirebilmişlerdir. Bu, kontekse uydurmaya artık daha fazla gereksinim duyulmadığı anlamına gelmez. Biz, (hepsinin Grekçe konuşan Roma dünyasında yaşadıkları ve temel kültürlerini Helenizmin oluşturduğu gerçeğine rağmen) mesajını Atinalıların anlayışlarına uygun hale getiren Pavlus'un Elçilerin İşleri kitabında geçen Atinalılara mesajını görüyoruz. Misyoner takım ile mevcut dünyaya dağılmış halde yaşayan Diaspora Yahudileri arasında elbette kültürel yönden çok fazla engel yoktu. Bütün dezavantajlarıyla birlikte, kültürün küreselleşmesi dünya evanjelizasyonunu açısından bazı avantajlara da sahiptir.

Öte yandan, zamanın küresel gücü (Romalılar) tarafından Hıristiyanlara yönelik sürekli baskı da küçümsenecek bir mesele değildi. Biz bu dinamiği modern dünyaya taşıyabiliriz. Örneğin, koloncilik, küreselleştiren bir fenomen türüdür. İlk bakışta ifade edecek olursak kolonizasyon, dünya evanjelizasyonunun gelişmesine yardım etmiştir. O, kolonileştiren ülkelerin misyonerlerinin misyon alanına kolayca girişlerini sağlamıştır. Ancak Batı'nın sömürge döneminin neden olduğu Müjde'ye karşı koymalara yönelik bütün delilleri bir araya getirdiğimizde ise nefret uyandırıcıdır.

Dünya evanjelizasyonundaki kıymeti değerlendirildiğinde mevcut küreselleşme trendi hiç de az karışık değildir. Seyahat, iletişim, iletişimde ortak zeminlerin çok fazla oluşu, daha hızlı bilgi akışı ve paylaşılan kültür oranının fazla oluşu, bütün bunlar dünya evanjelizasyonu için avantajlardır. Aynı zamanda, küreselleşmenin batılılaştırıcı etkisi, küresel kiliseyi dünyanın pek çok bölgesinde benzersiz bir şekilde sunmuştur. Yakın zamanda, küreselleşme ile cihad arasındaki karşılıklı etkileşim, Batılı misyonerlerin dünya evanjelizasyonuna iştirak etmelerini -- özellikle de Müslüman dünyada -- oldukça zorlaştırmıştır.

Problem şudur ki biz, önceki küreselleşme çabalarını göz ardı edemeyeceğimiz gibi trendi de durduramayız. Modernizasyon gibi,

şayet onu görmezden gelirsek meydana gelen değişikliklerin arkasında kalırız; böylece doruk noktaya çıkan kalabalığı da kaybederiz. Bu, bebeği banyo suyuna atmak gibidir. Kritik bir karar ve eylemle küreselleşmeyle karşı karşıya gelmekten başka seçim hakkımız yoktur. Yapmamız gereken şey seküler küreselleşme dalgasını yenmek ve küresel misyon grupları ve küresel kilise vasıtasıyla dünya evanjelizasyonunu gerçekleştirmek için kendi küreselleşme formumuza eşlik etmeliyiz.

B. Yerelleşme Dünya Evanjelizasyonunu Etkilemeye Devam Etmektedir

Küresel Hıristiyan cemaati yerel kültürlerle saygı göstermeyen küreselleşme çabalarını kabul edemez. O, dünya evanjelizasyonunda küreselleşme trendlerini kullanmaya yönelik bir husustur. Diğer husus modern, seküler küreselleşme anlayışına aktif bir şekilde iştirak etmektir. Biz küresel kültürü homojenleştirici etkilere karşı korumak zorundayız. Aksi halde bizim, misyoloji, kilise ve Hıristiyan hayat stiline küreselleşen anlamlarının yanı sıra yerel formlarını da araştırmamız gerekir. Aksi halde o, kaçınılmaz bir şekilde mesaj ve elçiyi yabancı kılacaktır. Bazı durumlarda böyle yaptığımızın farkında olmaksızın, kültürel bir değişimi – ki Hıristiyanlaştırmaya çalıştığımız insanlara uygun olmayabilir -- başlatabiliriz. Çünkü bazı durumlarda insanlar yerel formlara karşılık, Batı'dan veya ikinci-üçüncü dünyadan olsun fark etmez, misyonerler tarafından tanıtılan yabancı kültür formlarını tercih ederler. Bunun da aynı şekilde amaca zararı dokunabilir.

Küresel ve yerel arasında -- ve bu durumda küresel kilise ile yerel kiliseler arasında -- devamlı karşılıklı etkileşim olacaktır. Bu durumda iki şekilde devam eden etki akışı olacaktır; Hıristiyanlığın yerel formlarından küresel kiliseye ve muhtemelen daha fazlasıyla, küreselden yerele. Böylelikle hareketli bir karşılıklı etkileşim söz konusudur ve bu, küresel bedenin bütünü oluşturacaktır. Bu, "yerel-küreselleşme" (glocalization) diye isimlendirdiğimiz şeydir. Dünya evanjelizasyonu aracılığıyla küreselleşmeden bahsettiğimizde o, homojenleşme olarak küreselleşmeden daha ziyade daha fazla "yerel-küreselleşme"dir.³⁶

Bu konuda Vahiy kitabına bir bakabiliriz. Havari Yuhanna onu aşağıdaki gibi tasvir eder:

"Bundan sonra gördüm ki her ulustan, her oymaktan, her halktan, her dilden oluşan kimsenin sayamayacağı kadar büyük bir ka-

³⁶ Bkz. Dana L. Robert, "Shifting Southward: Global Christianity Since 1945", *IBMR*, April 2000, 56. Robert burada "küresel" ve "yerel" in karşılıklı etkileşimine yönelik faydalı bir tartışma sunmaktadır.

labalık tahtın ve kuzunun önünde duruyordu. Hepsi de birer beyaz kafan giymişti, ellerinde hurma dalları vardı. Yüksek sesle bağıryorlardı: “Kurtarış, tahta oturan Tanrımıza ve Kuzu’ya özgüdür.”³⁷

(Yukarıdaki) manzara, Tanrı’nın halkı, taht, kuzu, tanrımız ve ortak ibadet gibi küresel objelere sahiptir. Ayrıca orada milletler, kabileler ve diller gibi yerel objeler de mevcuttur. Bu, dünya evanjelizasyonuna iştirak ettiğimiz, gerçek küreselleşme modelimizdir.

³⁷ Vahiy 7:9-10.

SONUÇ

Modernizasyon aracılığıyla küreselleşme, Yeni Ahit dönemlerinde, orta çağlarda (özellikle Roma Katolik Kilisesi'nin dini-politik güçleri vasıtasıyla), sömürge dönemlerinde ve daha yakın dönemlerde kaçınılmaz bir fenomen olarak varlığını sürdürmüştür. Küreselleşme bazen dünya evanjelizasyonuna değer katmıştır; diğer zamanlarda ise faydadan daha fazla zarar getirmiştir.

Küreselleşme sadece seküler formlarda ortaya çıkmamıştır. O, ayrıca dünya evanjelizasyonu aracılığıyla küresel Hıristiyanlığı da etkilemiştir. Dünya evanjelizasyonunun yeni küreselleştirici güç olarak küresel misyoner harekete ve küresel kiliseye eşlik ettiğini kabul etmek gerekir. Hem Batı hem de ikinci-üçüncü dünya şimdi küresel misyoner topluluğu oluşturmaktadır. Şu anda dünyanın her tarafında kiliseler mevcuttur. Bu, -- bazı kimseler "misyon tarihinde hiçbir zaman misyonerler tarafından milletlerin % 1'inden fazlasının Hıristiyanlığa kazandırılmadığına" inandığı için -- modern misyoner hareketin başladığından beri belki de en büyük kazançtır.³⁸ Bizim misyolojimiz küresel kiliseyi misyoner karakterli bir hale getirdiğinden, dünya evanjelizasyonu daha fazla hız kazanacaktır.

Bu bağlamda küreselleşme, küresel misyon cemaatini artıracaktır ve dünya evanjelizasyonu üzerinde önemli etkide bulunacaktır. Bu ve diğer pek çok sebepten dolayıdır ki küreselleşmenin dünya evanjelizasyonu üzerindeki etkilerini görmezden gelemeyiz. Modernleşme gibi, onu görmezden gelirsek sonuçlarına katlanmak zorunda kalacağız. Fakat körü körüne de onu kabul etmeye veya takip etmeye kalkışmamalıyız. Küreselleşme ve dünya evanjelizasyonu arasındaki karşılıklı etkileşime dikkatimizi vermemiz ve dünya evanjelizasyonu aracılığıyla kendi şartlarımıza göre küreselleşmeye çalışmamız gerekir.

³⁸ Lamin Sanneh, bu ifadeyi Trinity International Üniversitesi'ndeki derslerinin birinde zikretmiştir.